

Аналіз теоретико-методичних підходів до визначення механізмів державного регулювання у галузі будівництва

Юрій Прав, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та соціальних наук

Стаття присвячена питанням теоретико-методичного забезпечення державного регулювання економічних систем, зокрема галузі будівництва. У статті наводиться теоретичне визначення категорії механізму державного регулювання як основного структурного елементу даної системи. Проводиться аналіз механізмів державного регулювання, за результатами якого запропонована класифікація механізмів державного регулювання за характером їх впливу на об'єкт державного управління. Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття механізму державного регулювання дав можливість розробити систему групування даних підходів, визначити їх переваги та недоліки і на основі доробок представників системного підходу сформулювати авторське визначення поняття державного регулювання галузі будівництва.

Проведено класифікацію механізмів державного регулювання, яка показала, що основні засоби впливу на об'єкт державного управління можуть бути акумульовані у наступні блоки: нормативно-правовий, організаційний, економічний, інформаційний та податковий. Ці складові регуляторної політики держави, спрямованої на впорядкування економічної діяльності, зокрема у галузі будівництва. На основі аналізу теоретико-методичних підходів до визначення категорії державного регулювання виокремлено три групи даних підходів: структурний, що визначає складові елементи державного регулювання, функціональний, що описує категорію з точки зору тих функцій, що мають нею виконуватися, та системний, що відображає комплексність поняття державного регулювання.

Ключові слова: державне управління, державне регулювання, будівельна галузь, механізми державного регулювання

Analysis of theoretical and methodical approaches to the definition of state regulation mechanisms in the field of construction

Yurii Prav, Educational-Scientific Institute of International Relations and Social Sciences

The article is devoted to questions of theoretical and methodological provision of state regulation of economic systems, in particular the construction industry. The article presents the theoretical definition of the category of state regulation mechanism as the main structural element of this system. The analysis of mechanisms of state regulation is carried out, the results of which are proposed classification of mechanisms of state regulation by the nature of their influence on the object of public administration. The analysis of theoretical approaches to the definition of the concept of the state regulation mechanism gave the opportunity to develop a system of grouping these approaches, to identify their advantages and disadvantages and to formulate the author's definition of the concept of state regulation of the construction industry based on the achievements of the representatives of the system approach.

The classification of mechanisms of state regulation has been carried out, which showed that the main means of influence on the object of state management can be accumulated in the following blocks: regulatory, organizational, economic, informational and tax. These are the components of the state's regulatory policy aimed at streamlining economic activity, in particular in the field of construction. In the analysis of theoretical and methodological approaches to the definition of the category of state regulation, three groups of these approaches are distinguished: structural, defining the components of state regulation, functional, describing the category from the point of view of those functions that it has to execute, and the system that reflects the complexity of the concept state regulation.

Keywords: state administration, state regulation, construction industry, mechanisms of state regulation

Анализ теоретико-методических подходов к определению механизмов государственного регулирования в области строительства

Юрий Прав, Учебно-научный институт международных отношений и социальных наук

Статья посвящена вопросам теоретико-методического обеспечения государственного регулирования экономических систем, в частности области строительства. В статье приводится теоретическое определение категории механизма государственного регулирования как основного структурного элемента данной системы. Проводится анализ механизмов государственного регулирования, по результатам которого предложена классификация механизмов государственного регулирования по характеру их воздействия на объект государственного управления. Анализ теоретических подходов к определению понятия механизма государственного регулирования позволил разработать систему группировки данных подходов, определить их преимущества и недостатки и на основе доработок представителей системного подхода сформулировать авторское определение понятия государственного регулирования отрасли строительства.

Проведена классификация механизмов государственного регулирования, которая показала, что основные средства воздействия на объект государственного управления могут быть аккумулярованы в последующие блоки: нормативно-правовой, организационный, экономический, информационный и налоговый. Это составляющие регуляторной политики государства, направленной на упорядочение экономической деятельности, в частности в области строительства. На основании анализа теоретико-методических подходов к определению категории государственного регулирования выделены три группы данных подходов: структурный, что определяет составляющие элементы государственного регулирования, функциональный, описывающий категорию с точки зрения тех функций, которые должны ей выполняться, и системный, что отражает комплексность понятия государственного регулирования.

Ключевые слова: государственное управление, государственное регулирование, строительная отрасль, механизмы государственного регулирования

Вступ.

Галузь будівництва є однією із ключових галузей народного господарства, оскільки для обслуговування ходу реалізації будівельних проектів задіяні відразу 70 супутніх галузей, що дозволяє суттєво наростити обсяги фінансових інвестицій, забезпечити приріст основних фінансово-економічних показників та покращити соціальні коефіцієнти розвитку країни шляхом зниження рівня безробіття. Будівельна галузь є галуззю мультиплікатором. Отже, роль будівництва у розвитку економіки є однією із визначальних, особливо в умовах економічних спадів. Створення умов для розвитку системи народного господарства має пряму залежність від ефективності державної економічної політики. Організація системи управління економічною діяльністю на рівні держави реалізується шляхом впровадження механізмів державного регулювання. Ефективність реалізації механізмів державного регулювання народним господарством на практиці визначає сталість розвитку економіки

країни в цілому. Отже, доцільно провести аналіз теоретико-методичних підходів до визначення категорії механізму державного регулювання з урахуванням специфіки галузі будівництва, як мультиплікатора економічної діяльності.

Аналіз останніх публікацій.

Актуальність тематики дослідження визначила увагу авторів до розробки даної тематики. Зокрема, Г. Шаульською визначено перспективи реалізації владних повноважень не лише органами державного управління для реалізації функцій державної політики у економічному секторі, але і делегування владних повноважень громадським організаціями та приватному сектору у межах, визначених діючим законодавством [1]. Ю. Рудяк, О. Пироженко, Я. Кавтарєва, А. Клименко визначили специфіку будівельної галузі при реалізації державної політики управління економічною діяльністю з метою забезпечення її розвитку [2]. Г. Шовкопляс визначав фінансово-економічну складову реалізації

будівельного проекту та шляхи забезпечення інвестиційної привабливості будівельного сектору в тому числі за рахунок реалізації механізмів державного регулювання [3]. Є.Юрченком зроблено акцент при дослідженні шляхів розвитку будівельної галузі на таку функцію державного управління, як контроль, описуючи межі прав та повноважень сторін юридичних відносин при реалізації будівельного проекту [4]. Нестабільність фінансово-економічної ситуації в країні та можливості щодо розвитку будівельної галузі з урахуванням створення умов для подальшого зростання через механізми державного регулювання розглядаються О. Кальніченко, М. Черновою [5]. Незважаючи на значну кількість публікацій, що присвячені тематиці розвитку системи державного регулювання у будівництві, невирішеними залишаються окремі аспекти адаптації системи державного регулювання будівельної галузі з метою забезпечення її конкурентоспроможності в умовах трансформаційних процесів ринку для виходу на світові норми та стандарти.

Мета та завдання статті.

Метою статті є аналіз теоретико-методичних підходів до визначення механізмів державного регулювання будівельної галузі з урахуванням трансформаційних процесів національної економіки.

Відповідно до поставленої мети вирішуються наступні завдання:

- надати теоретичне визначення поняттю механізму державного регулювання з урахуванням специфіки економічної діяльності,
- провести класифікацію механізмів державного регулювання за характером їх впливу на суб'єкт державного управління,

- провести групування теоретико-методичних підходів до визначення поняття державного регулювання будівництвом,
- запропонувати авторське визначення категорії «механізми державного регулювання у галузі будівництва».

Виклад основного матеріалу.

У загальному розуміння механізмом державного регулювання можна визначити інструменти формування умов функціонування економічних систем, створення норм та стандартів, а також наділення владних органів правами та повноваженнями щодо організації економічної діяльності та зобов'язаннями та обмеженнями щодо ведення державної економічної політики. Механізмом державного управління називають систему організаційно-економічних заходів, що впроваджуються з метою перетворення, трансформацій соціально-економічних об'єктів на основі чинного законодавства, що реалізує регуляторну функцію через органи державного управління, для забезпечення сталого економічного розвитку [6, с. 48]. Категорія державного регулювання є комплексною та системною, що включає сукупність взаємопов'язаних механізмів. Структуризація даних елементів через проведення її класифікації за характером впливу на об'єкт державного управління забезпечує комплексність аналізу поняття механізму державного регулювання. Результати класифікації механізмів державного регулювання представлені у таблиці 1.

За результатами аналізу було запропоновано згрупувати систему механізмів державного регулювання

Таблиця 1

Класифікація механізмів державного регулювання за характером їх впливу на об'єкт державного управління [1, 7-9]

Вид механізму	Об'єкт впливу	Описання	Характер впливу
1	2	3	4
Нормативно-правовий	Нормативно-законодавча база	Формування законодавчої бази державного управління з урахуванням вимог до організації регуляторної політики у відповідності до специфіки суб'єкту регулювання	Створення умов для реалізації дії впливу на суб'єкт державного управління, встановлення норм та стандартів ведення господарської діяльності, умов розвитку ринку

Організаційний	Інституційні утворення	Створення організаційних засад реалізації державної регуляторної політики у відповідності до вимог та потреб економічних систем	Ієрархічно структурована система взаємодії суб'єктів державного управління із визначенням інформаційних потоків для прийняття релевантних управлінських рішень
Економічний	Економічні умови функціонування ринку	Створення економічних перед посилок для забезпечення сталого стратегічного розвитку економічних систем через реалізацію регуляторної функції державного управління	Створення умов економічної взаємодії між приватним та публічним сектором з метою формування соціальної цінності шляхом реалізації завдань об'єктом державного управління
Інформаційно-аналітичний	Автоматизація інформаційних потоків та їх аналіз з метою формування базису прийняття управлінського рішення	Інформаційно-аналітичне забезпечення процесів державного управління через налагодження взаємоузгоджених інформаційних потоків, відбір та аналіз релевантної інформації, що є основою прийняття управлінських рішень	Автоматизація процесів інформаційного забезпечення системи державного управління, акумулювання, аналіз та обробка інформації, визначення пріоритетних стратегічних рішень та інформаційна підтримка ходу їх реалізації
Фіскальний	Налагодження ефективної податкової політики	Система впливу, що базується на регуляторних функціях державної податкової політики через створення умов для розвитку економічної системи або перешкодження її зростанню та аналіз релевантної інформації, що є основою прийняття управлінських рішень	Формування ефективних інструментів оподаткування, прозорого та чіткого механізму фіскальної політики з метою забезпечення умов для сталого розвитку економічної системи

у блоки, представлені у таблиці, що регламентують законодавчу, організаційну, економічну, інформаційну та податкову складові регуляторної політики держави, спрямованої на впорядкування економічної діяльності, зокрема у галузі будівництва.

Визначивши системність та комплексність поняття державного регулювання з урахуванням сукупності взаємопов'язаних механізмів його реалізації, можна визначити ряд підходів до теоретичного окреслення категорії, згрупувавши розроблені різними авторами визначення. Зокрема, можна виділити три ключові підходи:

- структурний, що визначає категорію

державного регулювання з точки зору функціонування її структурних елементів,

- функціональний – визначає категорію державного регулювання як одну із функцій державного управління,

- системний – комплексно характеризує поняття державного регулювання з точки

зору його структурних елементів, їх взаємодії, організації шляхів виконання

поставлених перед системою державного регулювання завдань. Результати

проведеного аналізу із описаннями запропонованих підходів та визначенням

їх переваг та недоліків представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Підходи до визначення категорії державного регулювання галузі будівництва [10-11]

Назва підходу	Описання	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Структурний	Визначає державне регулювання у галузі будівництва з точки зору сукупності нормативно-правових, організаційно-економічних, інформаційно-аналітичних та інших інструментів	Даний підхід проводить структурізацію поняття із виділенням окремих елементів, що дозволяє застосовувати підходи індуктивного аналізу для дослідження категорії державного регулювання	Даний підхід не враховує взаємозв'язки окремих структурних елементів категорії державного регулювання, що не дозволяє говорити про його комплексність та визначати синергетичний ефект від їх взаємодії
Функціональний	Визначає державне регулювання як одну із функцій державного управління	Функціональне спрямування державного регулювання дає можливість окреслити окремі дії владних органів, представлені у нормативно-правовому полі як владні повноваження для забезпечення функціонування та розвитку будівельної галузі	Функціональний підхід не визначає взаємозв'язки структурних елементів державного регулювання, їх взаємодію
Системний	Визначає структур елементів, що є вхідною інформацією для роботи системи, визначає функції та інструменти обробки даної інформації, та має спрямованість на результат шляхом використання результатів обробки інформації системи	Комплексно та повно описує поняття державного регулювання будівельної галузі	

Отже, за результатами аналізу було запропоноване авторське визначення поняття державного регулювання галузі будівництва – це система взаємопов'язаних нормативно-правових, організаційно-економічних, інформаційно-аналітичних, фіскальних інструментів, реалізація спрямована на забезпечення функцій державного управління через виконання владних повноважень органами державної влади та делегованих повноважень громадськими організаціями чи приватними структурами з метою забезпечення сталого розвитку будівельної галузі.

Висновки.

У результаті проведеного аналізу у статті було розглянуто комплексний характер формування механізмів державного регулювання у галузі будівництва. Проведено класифікацію механізмів державного регулювання, яка

показала, що основні засоби впливу на об'єкт державного управління можуть бути акумульовані у наступні блоки: нормативно-правовий, організаційний, економічний, інформаційний та податковий. Ці складові регуляторної політики держави, спрямованої на впорядкування економічної діяльності, зокрема у галузі будівництва. На основі аналізу теоретико-методичних підходів до визначення категорії державного регулювання виокремлено три групи даних підходів: структурний, що визначає складові елементи державного регулювання, функціональний, що описує категорію з точки зору тих функцій, що мають нею виконуватися, та системний, що відображає комплексність поняття державного регулювання. На основі системного підходу було розроблене авторське визначення поняття державного регулювання галузі будівництва.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Шаульська Г. Реформи та оновлення механізмів взаємодії громадськості з органами публічної влади / Г. Шаульська // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2017. – № 3. – с. 105-112.
2. Рудяк Ю. Все об учете и организации строительной деятельности / Ю. Рудяк, О. Пироженко, Я. Кавтарева, А. Клименко. – Харьков: Фактор, 2004. – 420 с.
3. Шовкопляс Г. М. Регулювання господарських правовідносин при фінансуванні будівництва житла / Г. М. Шовкопляс. – Харків: ТОВ «Оберіг», 2011. – 152 с.
4. Юрченко С. О. Актуальні проблеми державного контролю у сфері містобудівної діяльності в Україні / С. О. Юрченко // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 2.
5. Кальніченко О. В. Особливості управління будівельними проектами в нестабільній економіко-політичній ситуації в Україні / О. В. Кальніченко, М. Л. Чернова // Управління розвитком складних систем. – 2015. – № 22. – С. 3-6.
6. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – Київ: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 251 с.
7. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – Київ: Академвидав, 2010. – 520 с.
8. Weidlich W. Stability and Cyclicity in Social Systems / W. Weidlich // Behavioral Science. – 1988. – 33. – 256 p.
9. Волкова Т. В. Особливості будівельної галузі та їх вплив на систему HR-менеджменту / Т. В. Волкова // Бізнес Інформ. – 2014. – № 10. – С. 175-180.
10. Беркута А. В. Економічні аспекти розвитку будівельного комплексу України / А. В. Беркута // Економіка будівництва. – 2006. – № 1. – С. 5-8.
11. Цветков В. В. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства // В. В. Цветков, В. П. Горбатенко. – Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 248 с.

REFERENCES

1. Shaulska, G. (2017). Reformy ta onovlennya mexanizmv vzayemodiyi gromadskosti z organamy publichnoyi vlady [Reforms and Updates of the Mechanisms of Public Interaction with Public Authorities]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verhovnoyi Rady Ukrainy*, 3, 105-112 [in Ukrainian].
2. Rudyak, Yu., Pyrozhenko, O., Kavtareva, Ya., & Klymenko, A. (2004). *Vse ob uchete y organizatsiyu stroytelnoy deyatel'nosti* [Everything about the accounting and organization of construction activities]. Kharkov: Faktor [in Russian].

3. Shovkoplyas, G.M. (2011). *Regulyuvannya gospodarskykh pravovidnosyn pry finansuvanni budivnytstva zhytla [Regulation of economic legal relations in the financing of housing construction]*. Kharkiv: TOV «Oberig» [in Ukrainian].
4. Yurchenko, Ye.O. (2012). Aktualni problemy derzhavnogo kontrolyu u sferi mistobudivnoyi diyalnosti v Ukrayini [The Actual Problems of State Control in the Area of Urban Development in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnya: teoriya ta praktyka*, 2 [in Ukrainian].
5. Kalnichenko, O.V., & Chernova, M.L. (2015). Osoblyvosti upravlinnya budivelnymy proektamy v nestabilnij ekonomiko-politychnij situaciyi v Ukrayini [Features of management of construction projects in the unstable economic-political situation in Ukraine]. *Upravlinnya rozvytkom skladnyh system*, 22, 3-6 [in Ukrainian].
6. Malynovskyj, V.Ya. (2005). *Slovyk terminiv i ponyat z derzhavnogo upravlinnya [Glossary of Terms and Concepts on Public Administration]*. Kyiv: Centr spryannya instytucijnomu rozvytku derzhavnoyi sluzhby [in Ukrainian].
7. Bodrov, V.G., Safronova, O.M., & Baldych, N.I. (2010). *Derzhavne regulyuvannya ekonomiky ta ekonomichna polityka [State regulation of the economy and economic policy]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
8. Weidlich, W. (1988). *Stability and Cyclicity in Social Systems* / W. Weidlich. Behavioral Science.
9. Volkova, T.V. (2014). Osoblyvosti budivelnoyi galuzi ta yix vplyv na systemu HR-menedzhmentu [Features of the construction industry and their impact on the HR-management system]. *Biznes Inform*, 10, 175-180 [in Ukrainian].
10. Berkuta, A. (2006). Ekonomichni aspekty rozvytku budivelnogo kompleksu Ukrayiny [Economic aspects of the development of the construction complex of Ukraine]. *Ekonomika budivnytstva*, 1, 5-8 [in Ukrainian].
11. Czvyetkov, V.V., & Gorbatenko, V.P. (2001). *Demokratiya – Upravlinnya – Byurokratiya: v konteksti modernizaciyi ukrayinskogo suspilstva [Democracy – Management – Bureaucracy: in the context of modernization of Ukrainian society]*. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koreczkogo NAN Ukrayiny [in Ukrainian].

Прав Юрій Григорович

Кандидат економічних наук, доцент
Навчально-науковий інститут міжнародних
відносин та соціальних наук
03039, Київ, вул. Фрометівська, 2

Prav Yurii

P.h.D.Economic Sciences, Assoc. Prof.
Educational-Scientific Institute of International
Relations and Social Sciences
2, Frometivska Str., Kyiv, 03039

Email: ugodnikova16@gmail.com

Цитування: Прав Ю. Г. Аналіз теоретико-методичних підходів до визначення механізмів державного регулювання у галузі будівництва /Ю.Г. Прав // Аспекти публічного управління. – 2019. – Т. 7 – № 5. – С. 57-63

Citation: Prav Y. G. (2019). Analiz teoretyko-metodychnykh pidkhodiv do vyznachennia mekhanizmiv derzhavnoho rehuliuвання u haluzi budivnytstva [Analysis of theoretical and methodical approaches to the definition of state regulation mechanisms in the field of construction]. *Public administration aspects*, 7 (4), 57-63

Стаття надійшла / Article arrived: 15.04.2019

Схвалено до друку / Accepted: 17.05.2019